

Oponentský posudek na rigorózní práci
Daniely Sedláčkové: Možnosti rozvoje zdravého sebevědomí žáka
(128 stran + přílohy)

Předložená práce Daniely Sedláčkové patří mezi velmi kvalitní studie, pojednávající o tomto problému. Zejména teoretická část, která se opírá o četnou literaturu, ale není ani zdaleka jen kompilací.

Autorka přichází se svými pohledy a názory, konfrontuje mnohdy rozcházející se stanoviska jednotlivých autorů a nachází vlastní východiska.

Předložená studie vychází v úvodní obecné části z teoretického vymezení konceptu Já různými autory a zabývá se strukturální složkami sebepojetí. Považuji za správné zařazení tělesné identity do koncepce identity, i když někdy bývá neprávem opomíjena. V dalším výkladu se k tomuto problému vrací a dokazuje, jak právě vnímání tělesné stránky může významně ovlivnit sebepojetí a sebevědomí osobnosti.

Součástí vstupní kapitoly je i objasnění základní terminologie zkoumané problematiky. V této pasáži by možná stálo za úvahu přesnější vymezení vztahů mezi pojmy *sebeпоjetí*, *sebedůvěra*, *sebejistota*, *sebevědomí*. Protože autorka při vymezení těchto pojmů vychází z různých autorů, někde se pojmy překrývají. Dá se to pochopit tak, že východiskem je sebepojetí a z něj vycházejí ostatní uvedené pojmy, nebo je mezi nimi ještě nějaká jiná vazba?

Teoretickému vymezení sebevědomí je věnována rozsáhlá následující kapitola posuzované studie. Autorka podrobně analyzuje základní faktory působící na rozvoj sebevědomí osobnosti, totiž rodiny, školy, vrstevnické skupiny a v neposlední řadě stále více působících médií. U rodiny je zvýrazněno klima, ve kterém dítě žije, rodina jako opora a jistý vzor, styl výchovného působení, ale i faktory jako rozvod rodičů a jemu podobné, snižující nejen víru v rodiče, ale i vlastní sebevědomí dítěte. Bylo by možná hovořit i o řadě dalších proměnných, jako nenaplnění aspirací vkládaných rodiči v děti a dalších. V zásadě ale hlavní principy, jak rodiče mohou pozitivně formovat sebevědomí dítěte autorka racionálně nejen shrnuje v závěru této subkapitoly o vlivu rodiny, ale současně hledá i jemné, citlivé přístupy k dítěti, které by nenarušily jistou křehkost sebepojetí a z něj vyrůstajícího sebevědomí.

Podobně citlivě rozkrývá i vliv školního prostředí i vrstevnické skupiny. Neuchyluje se k určitým klišé při objasňování této problematiky, ale hledá v souvislosti s individualitou dítěte různorodost řešení zkoumané problematiky. Zejména věnuje pozornost problematice školního hodnocení. Zajímavá je pasáž o ovlivnění sebevědomí žáka v jednotlivých pedagogických situacích.

V následujícím výkladu v podstatě správně rozkrývá autorka důsledky nízkého, ale i vysokého a adekvátního sebevědomí na další rozvoj osobnosti ve vzniku trvalejších komplexů, nebo naopak vyváženého postoje osobnosti k sobě i okolí v případě adekvátního sebevědomí. Možná poněkud více pozornosti by si zasloužila závěrečná část této kapitoly věnovaná diagnostice sebevědomí, která v úvodu slibuje více, než posléze splňuje.

Třetí kapitola je věnována možnostem rozvoje zdravého sebevědomí žáka. Autorka naznačuje některé z možných cest rozvoje sebevědomí. Jde o kooperativní vyučování, kde ovšem není příliš rozlišeno (str. 87) vyučování skupinové a kooperativní, dále o asertivní výcvik, dramatickou výchovu a osobnostní a sociální výchovu. Poněkud uniká souvislost vlivu raného čtenářství na zdravé sebevědomí žáka.

Následuje empirická část práce, kde se autorka pokouší nalézt odpovědi na to, do jaké míry má pocíťované sebevědomí, ale i aspirace a atribuce vliv na školní prospěch, který z faktorů (škola, rodina, kamarádi) pocíťuje žáka jako dominantní a který jev je ve školním prostředí pro sebevědomí žáka nejvýznamnější.

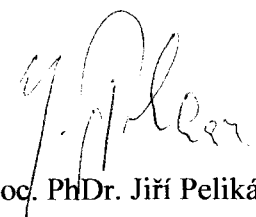
Šetření je z hlediska velikosti i výběru vzorku spíše zajímavou sondou, než výzkumem v pravém slova smyslu. Jako metody byl zvolen nestandardizovaný osobnostní dotazník „Sebevědomí žáka“, který vytvořila a autorka a analýza školního prospěchu ve vybraných předmětech.

Jisté problémy vidím ve statistickém zpracování výstupů. Pro nezasvěceného čtenáře není zcela jasné dvojité použití korelačních koeficientů prakticky ve všech tabulkách uvedených v práci (str.120-121), když jako komentovaný korelační koeficient je uváděn pouze první údaj v tabulce. Nejde ve druhé položce spíše o vyznačení významnosti? Rovněž tak hlubší analýzu na str.124-125 lze jen těžko nazvat kvalitativní analýzou. Jde spíše o interpretaci kvantitativní části výzkumu.

Práce nepostrádá ani závěrečnou diskusi získaných výsledků. Je doplněna celkem šesti přílohami a odpovídající bibliografií.

Závěrem konstatuji, že předložená diplomová práce, oceněná mj. Bolzanovou cenou, splňuje i přes některé v posudku vyslovené připomínky všechny základní požadavky i pro uznání jako práce rigorózní a proto doporučuji její obhajobu v rigorózním řízení.

V Praze dne 10. 4. 2008

Doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc